

**POWIATOWY PROGRAM
PROFILAKTYCZNY
W ZAKRESIE PROMOWANIA
I WDRAŻANIA PRAWIDŁOWYCH METOD
WYCHOWAWCZYCH W STOSUNKU
DO DZIECI W RODZINACH
ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ
W RODZINIE NA LATA 2018-2021**

Lublin, 2018 rok

Spis treści

Wstęp	3
1. Cele programu	4
2. Odbiorcy programu	4
3. Realizatorzy programu	4
4. Sposób realizacji i kierunki działań	5
5. Efekty realizacji programu	6
6. Monitoring	7
7. Finansowanie	7
8. Podsumowanie	8

WSTĘP

Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku wyraża przekonanie, że rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie. Wspomniana Konwencja uznaje, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia. Jednocześnie ma na uwadze, że dziecko ze względu na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową wymaga szczególnej opieki i troski.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku wskazuje, że Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a organy władzy publicznej zobowiązane są do ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją oraz że dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. wskazuje, że pomoc społeczna jest tą dziedziną polityki społecznej państwa, której celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie same pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, czyniąc jednocześnie odpowiedzialnymi za organizację pomocy społecznej organy administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli.

W dniu 9 czerwca 2011 roku uchwalono *ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* ze wskazaniem, iż akt przyjmuje się „dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”. W ww. ustawie wyraźnie zaznaczono, iż obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Jednocześnie *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, nakłada na samorząd powiatowy między innymi obowiązek opracowania i realizacji programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Pomimo, że wszystkie dzieci mają prawo do szczególnej troski i pomocy, wyżej wymienione akty prawne wyróżniają te, które żyją w trudnych warunkach socjalnych oraz ekonomicznych i do nich kierują szereg działań profilaktycznych, interwencyjnych i wspierających. Natomiast samorządy wszystkich szczebli, w tym samorząd powiatowy powinny wspierać rodziców w działaniach na rzecz właściwego zabezpieczenia potrzeb

dzieci, powinny tak kreować lokalną politykę społeczną i rodzinną, aby sprzyjała ona zapewnieniu w możliwie maksymalnym zakresie odpowiednich warunków życia i rozwoju dziecka.

W związku z zadaniem przypisanym powiatowi ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w zakresie opracowania i realizacji programów służącym działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, niniejszy Program kierowany jest do dzieci i młodzieży – potencjalnych ofiar przemocy w rodzinie, do rodziców biologicznych dzieci oraz do rodziców zastępczych.

1. CELE PROGRAMU.

Głównym celem Programu jest zmniejszenie skali przemocy w rodzinie na terenie powiatu lubelskiego poprzez podejmowanie działań profilaktycznych w rodzinach z tzw. grupy ryzyka.

Ważne jest podejmowanie kompleksowych działań mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy ofiarom, jak również promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

Cele szczegółowe dzielimy następująco:

- 1) zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie;
- 2) udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie, w tym będącej w sytuacji przemocy domowej;
- 3) pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi i zagrożonym przemocą;
- 4) zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych;
- 5) propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich;
- 6) zapewnienie usług poradniczych, wspierających i edukacyjnych dla wszystkich rodzin oraz podniesienie kompetencji i profesjonalizmu osób zajmujących się problemem przemocy w rodzinie.

2. ODBIORCY PROGRAMU:

- 1) rodziny dotknięte przemocą: ofiary przemocy, sprawcy przemocy;
- 2) rodziny niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo;
- 3) dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym;
- 4) osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i niedostosowane społecznie;
- 5) przedstawiciele władz lokalnych, instytucji, podmiotów i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

3. REALIZATORZY PROGRAMU:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głusku;
- 2) Instytut Nauk o Rodzinie i Pracy Socjalnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II;
- 3) Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”;

- 4) Komenda Miejska Policji w Lublinie;
- 5) Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bychawie;
- 6) Ośrodek Pomocy Społecznej w Konopnicy;
- 7) Powiatowe Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Lublinie;
- 8) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie;
- 9) Prokuratura Okręgowa w Lublinie;
- 10) Sąd Okręgowy w Lublinie;
- 11) Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku;
- 12) Starostwo Powiatowe w Lublinie;
- 13) Stowarzyszenie "RYSA";
- 14) Szkoła Formacji Duchowej w Archidiecezji Lubelskiej;
- 15) inne.

4. SPOSÓB REALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ.

- 1) Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących w rodzinie.

Działania:

- a) prowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjnych skierowanych do mieszkańców powiatu lubelskiego w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie,
- b) poszerzanie wiedzy na temat skutków przemocy w rodzinie,
- c) prowadzenie działań o charakterze profilaktyczno – edukacyjnym skierowanych do rodziców;

- 2) Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie, w tym będącej w sytuacji przemocy domowej.

Działania:

- a) wspieranie rodzin, udzielanie ustawowej pomocy, w tym ze szczególnym uwzględnieniem pracy socjalnej,
- b) rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- c) wspieranie rodzin we wzmacnianiu i odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez: pracę socjalną, poradnictwo rodzinne, poradnictwo prawne, poradnictwo psychologiczne oraz pedagogiczne;

- 3) Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi i zagrożonym przemocą.

Działania:

- a) monitorowanie środowisk zagrożonych przemocą domową,
- b) skoordynowana i kompleksowa pomoc ze strony wszystkich instytucji, podmiotów i organizacji działających na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie – udział w zespołach interdyscyplinarnych i grupach roboczych,
- c) zapewnienie poradnictwa specjalistycznego w ramach działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
- d) współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej, Sądem, Poradniami Psychologiczno – Pedagogicznymi, szkołami wyższymi, organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej;

4) Zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych.

Działania:

- a) rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin ze względu na różnorodność problemów i potrzeb, zwłaszcza w zakresie prawidłowych metod wychowawczych,
- b) wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo – wychowawczych,
- c) wspieranie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej,
- d) umożliwienie korzystania z porad socjalnych, prawnych, psychologicznych;

5) Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich.

Działania:

- a) wspieranie programów profilaktycznych i edukacyjnych ukierunkowanych na prawidłowe wychowanie dzieci i młodzieży,
- b) wspieranie inicjatyw służących budowaniu prawidłowych postaw rodzicielskich,
- c) propagowanie i inicjowanie działań przygotowujących do prawidłowego wychowywania dzieci,
- d) wspieranie rodzin zagrożonych dysfunkcjami (zapewnienie wsparcia dla rodziców mających problemy wychowawcze z dziećmi, zapewnienie wsparcia dla dzieci mających problemy edukacyjne, pomoc w korzystaniu z dziennych form opieki – zakłady aktywizacji zawodowej, świetlice socjoterapeutyczne, środowiskowe domy samopomocy);

6) Zapewnienie usług poradniczych, wspierających i edukacyjnych dla wszystkich rodzin oraz podniesienie kompetencji i profesjonalizmu osób zajmujących się problemem przemocy w rodzinie.

Działania:

- a) kierowanie członków rodzin do korzystania z innych usług lokalnych,
- b) rozwijanie lokalnej infrastruktury informacyjnej, edukacyjnej i terapeutycznej wspomagającej rodzinę w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- c) konsolidacja podmiotów działających w społeczności lokalnej na rzecz rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodzin,
- d) budowanie sieci współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- e) odpowiednie przygotowanie merytoryczne przedstawicieli instytucji i podmiotów, które podejmują działania skierowane do osób zagrożonych przemocą, ofiar i sprawców przemocy w rodzinie,
- f) szkolenia dla różnych grup zawodowych zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie w celu podniesienia wiedzy i umiejętności w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy.

5. EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU:

- 1) zwiększenie świadomości społecznej i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy wobec dzieci. Zjawisko przemocy wobec małoletnich odciska swój ślad w ich psychospołecznym funkcjonowaniu. Wagę tego doświadczenia podkreśla fakt, że jego sprawcami są najczęściej rodzice, czyli osoby naturalnie predysponowane do zapewnienia dziecku poczucia bezpieczeństwa.

Upowszechnianie wiedzy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwłaszcza w stosunku do jej najmłodszych członków, ma na celu uświadomienie społeczeństwu potrzeby reakcji w sytuacji doświadczania krzywdy przez dziecko;

- 2) kształtowanie odpowiednich postaw rodzicielskich i usprawnianie systemu wsparcia rodzin w procesie wychowania dzieci. Od chwili urodzenia dziecko poddane zostaje złożonym działaniom wychowawczym. Efekty tych oddziaływań zależą od zintegrowanego wpływu na dziecko różnych grup i instytucji, wśród których pierwszoplanową rolę odgrywa rodzina. To właśnie tutaj rozwijają się pierwsze wyobrażenia o własnym miejscu w życiu społecznym, tu kształtują się określone nastawienia i aspiracje. Zadaniem rodziców jest wychowanie zdrowego emocjonalnie i fizycznie dziecka. Nie wszystkie rodziny potrafią jednak tego dokonać. Istnieje wiele rodzin, które pod maską „rodziny modelowej” świadomie lub nieświadomie ranią delikatną, dopiero rozwijającą się psychikę dziecka. Dlatego tak istotne jest usprawnianie systemu wspierania rodzin w procesie wychowania dzieci i położenie nacisku na kształtowanie odpowiednich postaw rodzicielskich;
- 3) poznanie i rozumienie świata uczuć oraz rozwijanie poczucia własnej wartości wśród dzieci i młodzieży. Krzywdzone dzieci najczęściej czują się odrzucone, bezsilne i winne czynom dorosłych. Osoby z najbliższego otoczenia, ukochane przez dzieci, od których dzieci są zależne, stają się dla nich źródłem lęku i niepewności. Szybko pojawia się zaburzenie postrzegania rzeczywistości, a zniekształcony obraz świata wnika w psychikę dziecka i zaczyna zostawiać ślady. Nieadekwatne zachowania w różnych, codziennych sytuacjach wśród dzieci doświadczających przemocy są odpowiedzią na brak właściwego odczytywania przez nich własnych uczuć, umiejętności neutralnego wglądu w siebie, rozróżniania dobra i zła, a w efekcie skutkują nieumiejętnością budowania zdrowych relacji z innymi osobami;
- 4) podniesienie standardu usług świadczonych przez instytucje pomagające dziecku i rodzinie. W celu zwiększenia profesjonalizmu działań osób zobowiązanych i uprawnionych do pomagania dziecku oraz rodzinie niezbędne jest ustawiczne kształcenie kadry instytucji świadczących pomoc, poprzez udział pracowników w szkoleniach i konferencjach. Tylko dobrze wykwalifikowana kadra zapewni wysoką jakość świadczonych usług oraz skuteczną pomoc dając odzwierciedlenie w efektach pracy z rodzinami zagrożonymi lub dotkniętymi przemocą domową.

6. MONITORING.

Ocena realizacji poszczególnych działań Programu zostanie dokonana w formie sprawozdania z działalności znajdującego się w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie.

7. FINANSOWANIE.

Źródłem finansowania Programu będą środki pozyskane z budżetu państwa, jak również środki własne powiatu lubelskiego.

8. PODSUMOWANIE.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie odpowiada między innymi za koordynację i efektywne działania wszelkich instytucji zajmujących się wsparciem rodziny oraz działających na rzecz pomocy ofiarom przemocy domowej na terenie powiatu lubelskiego. „Powiatowy program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2018-2021” zakłada tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla dzieci, rodzin, a przede wszystkim ofiar przemocy w rodzinie. Głównym celem Programu jest zmniejszenie skali przemocy w rodzinie w powiecie lubelskim poprzez podejmowanie działań profilaktycznych w rodzinach z tzw. grupy ryzyka.

Istotnym jest podejmowanie kompleksowych działań mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy ofiarom, jak również promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową. W celu osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych, konieczna będzie współpraca różnych instytucji, placówek i organizacji, które swoimi działaniami wspierają osoby i rodziny zagrożone przemocą lub doświadczające przemocy domowej.

Zakładając, że realizacja niniejszego Programu będzie stanowiła wspólny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie przebiegać wielopoziomowo we wszystkich instytucjach i organizacjach uprawnionych do podejmowania przedsięwzięć ograniczających skalę zjawiska przemocy domowej, należy oczekiwać, że efektem działania Programu będzie: usprawnienie systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenie zjawiska przemocy i towarzyszących temu problemowi innych zjawisk patologicznych oraz poprawa sposobu funkcjonowania rodzin. Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę kształtujących się potrzeb. W lokalnym systemie działań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych rodziny należy brać pod uwagę przedsięwzięcia realizowane przez inne podmioty i instytucje. Tak rozumiany Program stanowi pełne i kompleksowe ujęcie systemu wsparcia i pomocy dla rodzin, a zwłaszcza ofiar przemocy domowej.